

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maanmittauslaitoksesta annettua lakia. Maanmittauslaitoksen organisaatiota tarkistettaisiin siten, että maanmittaushallituksen nykyisin suorittamat maanmittauslaitoksen keskushallinto tehtävät sekä valtakunnalliset tuotanto- ja palvelutehtävät eriytetään toisistaan. Tämä toteutettaisiin muodostamalla suppea keskushallinto sekä valtakunnalliset tuotanto- ja palveluyksiköt. Keskushallinto huolehtisi maanmittauslai-

toksen johtamisesta, strategisesta suunnittelusta ja laitosyhtenäisyydestä. Valtakunnalliset tuotanto- ja palveluyksiköt huolehtisivat laitoksen kehittämistehtävistä ja sellaisista tuotanto- ja palvelutehtävistä, joita ei ole tarkoituksenmukaista suorittaa alueellisessa organisaatiossa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Maanmittauslaitoksesta annetun lain (505/91) mukaan maanmittaushallitus johtaa maa- ja metsätalousministeriön alaisena keskusvirastona maanmittauslaitosta. Maanmittaushallituksen päällikkönä on maanmittauslaitoksen pääjohtaja. Lisäksi maanmittaushallituksessa on johtokunta, jonka puheenjohtajana on pääjohtaja. Maanmittaushallituksessa on kolme osastoa: kartta-, kiinteistö- ja yleinen osasto.

Maanmittauslaitos on kuulunut tulosohtajauksen piiriin vuodesta 1991, ja se siirtyy nettobudjetointiin vaiheittain vuosina 1993 ja 1994.

Maanmittaushallitus johtaa maanmittauslaitoksen toimintaa huolehtimalla maanmittauslaitoksen toiminnan ja talouden suunnittelusta, budjetoinnista ja seurannasta, toteuttamalla strategisia toiminnan kehittämishankkeita sekä huolehtimalla muista välttämättömistä laitoksen yhtenäisyyttä ylläpitävistä tehtävistä, kuten esim. tilivirasto- ja työnantajatehtävistä. Maanmittaushallituksen karttaosasto on lisäksi myös

huomattavan suuri maastotiedon tuotantoyksikkö.

Maanmittaushallituksessa työskentelee 395 henkilöä, joista karttaosastolla 245, kiinteistöosastolla 51, yleisellä osastolla 80 ja paikkatietokeskuksessa 13. Ylin johto avustajineen käsittää kuusi henkilöä.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Valtioneuvoston 17 päivänä kesäkuuta 1993 tekemässä periaatepäätöksessä toimenpiteistä keskushallinnon ja aluehallinnon uudistamiseksi asetetaan hallinnon uudistamisen lähtökohdaksi ”ihmisille ja yhteisöille tärkeiden palvelujen, yhteiskunnan perustoimintojen ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen sekä alueiden kehittämisedellytysten varmistaminen”. Asiakkaita ja heidän palvelutarpeitaan ryhmittelemällä on tarkoitus koota palvelukonaisuuksia, joiden perusteella muodostetaan toiminnallisesti tarkoituksenmukaisia organi-

saatioita. Hallintoa kehitetään myös tukemaan tulosoajasta ja -johtamista. Hallinnon uudistamisen tavoitteena on erityisesti hallinnon joustavuuden, toimivuuden ja taloudellisuuden lisääminen sekä ohjausjärjestelmien keventäminen ja selkiyttäminen. Valtion keskushallinto on tarkoitus muuttaa yksiportaiseksi ja nykymuotoinen keskusvirastojärjestelmä lakkauttaa. Virastojen ja laitosten sisäistä hallintoa ja tukipalvelujen tuotantoa on tarkoitus tehostaa ja keskittää. Hallinnon tuottavuuden parantamiseksi pyritään erityisesti lisäämään tukipalvelujen yhteiskäyttöä ja yhteisiä asiakaspalvelupisteitä.

Hallinnon yleiset kehittämissperiaatteet ja -tavoitteet sopivat yhteen maanmittauslaitoksen lähivuosien keskeisten toimintastrategioiden kanssa. Näitä ovat asiakaspalvelun parantaminen, palvelu- ja tuotevalikoiman laajentaminen ja markkinoinnin tehostaminen. Yhdessä maanmittauslaitoksen alueellisen organisaation kehittämisen kanssa ne kuitenkin edellyttävät maanmittauslaitoksen nykyisen ohjausjärjestelmän ja maanmittaushallituksen organisaation tarkistamista.

Maanmittauslaitoksen osalta valtioneuvosto on asettanut mainitussa päätöksessä kehittämistavoitteiksi edellä mainitun nettobudjettiin siirtymisen lisäksi eräiden toimintojen liikelaitostamisen tai yhtiöittämisen. Viimeksi mainittua koskeva selvitystyö edellytetään aloitettavaksi vuonna 1993.

Maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta kesäkuussa 1993 annetun lain (631/93) nojalla maanmittauslaitoksen alueellinen organisaatio uudistetaan edellä kuvattujen hallinnon yleisten kehittämissperiaatteiden mukaisesti vuoden 1994 alusta siten, että laitoksen alueellinen toiminta kootaan 21 monitoimialaiseen toimintayksikköön nykyisen kahden erillisen, yhteensä 47 toimintayksiköstä muodostuvan toimipisteverkon asemesta.

Maa- ja metsätalousministeriö on lisäksi edellyttänyt, että maanmittaushallituksen hoitamien tuotanto- ja palvelutehtävät tulisi erottaa varsinaisista keskushallintotehtävistä.

Maanmittauslaitos käsittäisi keskushallinnon sekä sen alaiset valtakunnalliset ja piirihallinnon toimintayksiköt. Tällainen organisaatiokorjaus on tarkoituksenmukainen ja sovelias maanmittauslaitoksen tehtäväkokonaisuuteen nähden. Laitos tuottaa ensisijassa teknisluonteisia asiantuntijapalveluja. Maanmittauslaitoksen ehdotetulla organisaatiolla on yhtymä-

kohtia myös tielaitoksesta annetulla lailla (47/90) järjestetyn tielaitoksen organisaation kanssa.

Hallinnon selkeyden ja keventämisen vaatimukset edellyttävät maanmittaushallituksen sisällä palvelujen tilaajan ja tuottajan roolien eriyttämistä ja selkeiden tuotanto- ja palvelutehtävien asettamista samaan asemaan alueellisten toimintayksiköiden kanssa johtamisjärjestelmään nähden. Jakamalla nykyinen maanmittaushallitus suppeaan keskushallintoon ja ryhmäksi tulos- ja talousvastuullisia toimintayksiköitä voidaan tällainen roolien eriyttäminen parhaiten toteuttaa.

Työnjako maanmittauslaitoksen eri yksiköiden välillä ei enää perustuisi hierarkiasta johdettavaan toimivaltaan, vaan yhteistyöhön ja sisäisiin asiakassuhteisiin.

Keskushallinto olisi suppea. Se vastaisi maanmittauslaitoksen johtamisen tuesta, strategisesta suunnittelusta, välttämättömästä laitoksen yhtenäisyyden ylläpitämisestä ja laitostason sidosryhmäsuhteista. Keskushallinnon vastuu olisi yhtenäinen ja jakamaton. Keskushallinnolla ei olisi pysyvää sisäistä organisaatiokorjausta. Keskeisessä asemassa sen tehtävissä olisivat strategiset kehittämishankkeet, jotka kuitenkin organisoitaisiin projekteina tukeutuen valtakunnallisiin ja alueellisiin tulosyksiköihin ja maanmittauslaitoksen ulkopuolisiin palveluihin. Keskushallinnon ohjauksen luonne muuhun organisaatioon olisi lähinnä asiantuntijaohjausta.

Valtakunnallisilla tuotanto- ja palveluyksiköillä ei olisi viranomaistehtäviä, koordinoivaa toimivaltaa eikä ohjausvaltaa, vaan ne olisivat keskushallinnolla. Kyseiset yksilöt tarjoaisivat palveluja maanmittauslaitoksen muille yksiköille ja ulkopuolisille asiakkaille. Ne voisivat antaa asiantuntijalausuntoja mutta eivät viranomaislausuntoja, jotka antaisi keskushallinto. Rahoituksensa ne saisivat huomattavilta osin tuloina sisäisiltä ja ulkoisilta asiakkailta, joskin asiakas- ja budjettirahoituksen osuus vaihtelisi yksiköiden välillä paljonkin.

Maanmittaushallituksen nyt ehdotetun organisaatiomuutoksen toteuttaminen johtaisi siihen, ettei sitä enää voitaisi pitää nykymuotoisena keskusvirastona, mikä vastaisi myös valtion keskushallinnon kehittämiseksi asetettuja tavoitteita.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksen keskeisenä tavoitteena on tehostaa maanmittaushallituksen nykyisten voimavarojen käyttöä. Nyt ehdotetulla organisationmuutoksella ei välittömästi saavuteta selvästi osoitettavia kustannussäästöjä. Kustannussäästöjä saadaan aikaan pitemmällä aikavälillä valtakunnallisten tuotanto- ja palveluyksiköiden sisäisen markkinaohjautuvuuden lisääntymisen kautta.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksen toteuttamisen myötä nykyisten maanmittaushallituksen tuotanto- ja palveluyksiköiden asema selkiytyisi suhteessa keskushallintotoimintoihin ja alueelliseen organisaatioon. Muutos tukisi ja vahvistaisi maanmittauslaitoksessa käyttöön otettua tulosajatteluun perustuvaa johtamisjärjestelmää. Valtakunnalliset tuotanto- ja palveluyksiköt joutuvat toimimaan kysynnän ja tarjonnan lainalaisuuksia noudattavassa toimintaympäristössä. Myös johtaminen maanmittauslaitoksessa selkiytyy, kun keskushallintotoiminnon johdon ja tuotantoyksi-

kön johdon roolit eriytyvät. Ensi vaiheessa on tarkoitus perustaa seuraavat valtakunnalliset tuotanto- ja palveluyksiköt: atk-palvelukeskus, hallintopalvelukeskus, kiinteistötietokeskus, maastotietokeskus ja paikkatietokeskus.

Esityksellä ei ole välittömiä henkilöstövaikutuksia, koska maanmittaushallituksen nykyinen henkilöstö on tarkoitus sijoittaa kokonaisuudessaan keskushallintoon ja perustettaviin valtakunnallisiin tuotanto- ja palveluyksiköihin. Keskushallinnon henkilövahvuus tulisi olemaan noin 30 henkilöä ja valtakunnallisten tuotanto- ja palveluyksiköiden yhteensä noin 360 henkilöä. Pitemmällä aikavälillä jälkimmäisten henkilöstömäärä voi supistua palvelujen kysynnän supistumisen sekä sen vuoksi, että tehtäviä vielä siirretään alueellisiin toimintayksiköihin.

4. Asian valmistelu

Lakiehdotus uudeksi maanmittauslaitoksen organisaatioksi on valmisteltu maanmittauslaituksessa. Lakiehdotus on käsitelty maanmittauslaitoksen johtokunnassa, joka on sen osaltaan hyväksynyt. Lakiehdotuksen jatkovalmistelu on suoritettu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 ja 3 §. Lakiehdotuksen yleisperustelujen mukaisesti maanmittaushallitus ehdotetaan jaettavaksi maanmittauslaitoksen keskushallinnoksi ja työjärjestyksellä tarkemmin nimettäväksi valtakunnallisiksi tuotanto- ja palveluyksiköiksi. Tämän jälkeen maanmittauslaitos muodostuisi keskushallinnosta ja sen alaisista valtakunnallisista ja piirihallinnon toimintayksiköistä.

Lain 3 §:ssä nykyisin oleva säännös maanmittauslaitoksen sijainnista maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla ehdotetaan siirrettäväksi 1 §:ään. Jotta maanmittaushallitus voitaisiin jakaa keskushallintoon ja valtakunnallisiin tuotanto- ja palveluyksiköihin ja lak-

kauttaa sen asema nykymuotoisena hallinnollisena keskusvirastona, ehdotetaan maanmittaushallitusta koskeva 3 §:n 1 momentti kumottavaksi. Maanmittauslaitoksen johtamisjärjestelmästä säädettäisiin asetuksella.

2 §. Pykälän 2 momentissa ovat säännökset niistä tehtävistä, joita maanmittauslaitos voi tehdä tilaustehtävinä. Nykyisin tällaisia tehtäviä ovat pykälän 1 momentin mukaan määräytyvään laitoksen toimialaan kuuluvat tehtävät ja veroluokitustehtävät. Vuoden 1994 alusta voimaantulevaksi säädetyn uuden 2 momentin mukaan maanmittauslaitos voisi lisäksi huolehtia kunnan kiinteistöinsinöörille kuuluvista lakisääteisistä tehtävistä siinä tapauksessa, että asianomaisen kunnan kanssa on tehty tästä erillinen sopimus.

Käytännössä maanmittaustoimitusten, lähinnä lohkomistoimitusten yhteydessä on hallinnon asiakkaiden piirissä ilmennyt tarvetta pyytää asianomaista maanmittaustoimistoa huolehtimaan myös toimituksessa muodostettujen tilojen lainhuudon hakemista.

Nykyiset säännökset eivät kuitenkaan mahdollista tällaisen palvelun antamista maanmittauslaitoksen taholta. Kansalaisten palvelumahdollisuuksien lisäämiseksi pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että maanmittauslaitos voisi tilaustehtävänä avustaa kansalaisia kiinteistöjä koskevissa asioissa sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Asetuksella on tarkoitus rajoittaa tällaiset avustusuonteiset tehtävät pääsääntöisesti sellaisiin tilanteisiin, joissa asia liittyy tavalla tai toisella maanmittauslaitoksen toimialaan liittyvän tehtävän suorittamiseen, kuten esimerkiksi juuri edellä mainittuun lainhuudon hakemiseen lohkomisessa muodostetulle tilalle.

5 §. Pykälän 1 momentissa on säännökset siitä, että niistä maanmittauslaitoksen suoritteista, joista ei ole olemassa erityisiä maksusäännöksiä, voidaan periä maksuja sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Maksun suuruutta määrättäessä noudatetaan vuonna 1973 annettua valtion maksuperustelakia (980/73).

Vuonna 1992 annetulla uudella valtion maksuperustelaila (150/92) on kumottu aikaisempi

maksuperustelaki. Uuden maksuperustelain 8 ja 9 §:n mukaan maksuista päättää joko asianomainen ministeriö tai asianomainen viranomainen. Yhdenmukaisesti tämän nykyiseen maksuperustelakiin sisältyvän periaatteen kanssa ehdotetaan pykälän 1 momenttia muutettavaksi siten, että siitä poistetaan säännös, jonka mukaan momentissa tarkoitetuista maanmittauslaitoksen suoritteista perittävistä maksuista säädettäisiin asetuksella. Momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös siitä, että kyseisten suoritteiden maksujen perinnässä noudatetaan vuonna 1992 annetun valtion maksuperustelain säännöksiä. Siten maksut määräytyisivät voimassa olevan valtion maksuperustelain mukaisesti pykälän 2 momentissa säädettyin poikkeuksin.

2. Voimaantulo

Maanmittauslaitoksen keskushallinnon organisaatiouudistus on tarkoitus toteuttaa samanaikaisesti maanmittauslaitoksen alueellisen organisaation uudistamisen kanssa. Tämän vuoksi laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maanmittauslaitoksesta 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetun lain (505/91) 3 §:n 1 momentti ja

muutetaan 1 §, 2 §:n 2 momentti ja 5 §:n 1 momentti, näistä 2 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (631/93), seuraavasti:

1 §

Maanmittauslaitos muodostuu keskushallinnosta sekä sen alaisista valtakunnallisista ja piirihallinnon toimintayksiköistä. Maanmittauslaitos on maa- ja metsätalousministeriön alainen.

2 §

Maanmittauslaitos voi tilauksesta suorittaa toimialaansa kuuluvia tehtäviä ja veroluokituksia, avustaa kiinteistöjä koskevien asetuksella säädettyjen asioiden hoidossa sekä kunnan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella huolehtia kunnan kiinteistönsinöörille säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä.

5 §

Maanmittauslaitoksen kartoista, ilmakuvista, julkaisuista ja muista vastaavista suoritteista sekä tilauksesta suoritettavista tehtävistä, joita koskevista maksuista ei ole erikseen säädetty,

peritään maksuja noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/92) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Toimenpiteisiin tämän lain täytäntöönpanemiseksi voidaan ryhtyä ennen sen voimaantuloa.

Mitä muussa laissa tai asetuksessa taikka niiden nojalla säädetään maanmittaushallituksesta, koskee tämän lain voimaantulon jälkeen maanmittauslaitoksen keskushallintoa.

Maanmittaushallituksen henkilöstön siirtymisestä maanmittauslaitoksen keskushallinnon ja sen alaisten valtakunnallisten toimintayksiköiden tai maanmittaustoimistojen henkilöstöksi päättää maanmittauslaitoksen pääjohtaja. Pääjohtaja voi myös päättää maanmittaustoimistossa työskentelevien henkilöiden siirtymisestä valtakunnallisten toimintayksiköiden henkilöstöksi.

Helsingissä 12 päivänä marraskuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Martti Pura*

Laki

maanmittauslaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maanmittauslaitoksesta 8 päivänä maaliskuuta 1991 annetun lain (505/91) 3 §:n 1 momentti ja
muutetaan 1 §, 2 §:n 2 momentti ja 5 §:n 1 momentti, näistä 2 §:n 2 momentti sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1993 annetussa laissa (631/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Maanmittauslaitoksen muodostavat maanmittaushallitus ja sen alainen piirihallinto.

1 §

Maanmittauslaitos muodostuu keskushallinnosta sekä sen alaisista valtakunnallisista ja piirihallinnon toimintayksiköistä. Maanmittauslaitos on maa- ja metsätalousministeriön alainen.

2 §

Maanmittauslaitos voi tilauksesta suorittaa toimialaansa kuuluvia tehtäviä ja veroluokituksia sekä kunnan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella huolehtia kunnan kiinteistöinsinööreille säädettyistä tai määrätyistä tehtävistä.

2 §

Maanmittauslaitos voi tilauksesta suorittaa toimialaansa kuuluvia tehtäviä ja veroluokituksia, *avustaa kiinteistöjä koskevien asetuksella säädettyjen asioiden hoidossa* sekä kunnan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella huolehtia kunnan kiinteistöinsinööreille säädettyistä tai määrätyistä tehtävistä.

3 §

Maanmittauslaitosta johtaa maa- ja metsätalousministeriön alaisena keskusvirastona maanmittaushallitus.

3 §

(1 mom. kumotaan)

5 §

Maanmittauslaitoksen kartoista, ilmakuvista, julkaisuista ja muista vastaavista suoritteista sekä tilauksesta suoritettavista tehtävistä, joita koskevista maksuista ei ole erikseen säädetty, voidaan periä maksuja sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Maksujen suuruutta määrättäessä on noudatettava, mitä valtion maksuperustelaisissa (980/73) on säädetty.

5 §

Maanmittauslaitoksen kartoista, ilmakuvista, julkaisuista ja muista vastaavista suoritteista sekä tilauksesta suoritettavista tehtävistä, joita koskevista maksuista ei ole erikseen säädetty, *peritään maksuja noudattaen*, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/92) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Toimenpiteisiin tämän lain täytäntöönpanemiseksi voidaan ryhtyä ennen sen voimaantuloa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Mitä muussa laissa tai asetuksessa taikka niiden nojalla säädetään maanmittaushallituksesta, koskee tämän lain voimaantulon jälkeen maanmittauslaitoksen keskushallintoa.

Maanmittaushallituksen henkilöstön siirtymisestä maanmittauslaitoksen keskushallinnon ja sen alaisten valtakunnallisten toimintayksiköiden tai maanmittaustoimistojen henkilöstöksi päättää maanmittauslaitoksen pääjohtaja. Pääjohtaja voi myös päättää maanmittaustoimistossa työskentelevien henkilöiden siirtymisestä valtakunnallisten toimintayksiköiden henkilöstöksi.
